

1668 – egy lajstromíró följegyzései

Sipos Gábor

A Kolozsvári Református Kollégium könyvtárában őrzött egyik ívrétű héber biblia lapjai között találtuk az alább közölt töredékes följegyzéseket. Első lapja elveszett, így továbbra sem ismerjük az első könyvjegyzék írójának nevét.

„...folytatom némely jegyzéseimet, mert Istennek hála béfejeztem az in folio könyvek listázását, következik majd a quarto s a többi. Egyéb rendezést nem kellett végezni, amúgy is innen-onnan összevagyűjtett könyvekből áll ez a kicsiny bibliotheca, lesz vaj ötszáz és hetven titulus a lajstromban. Kell még új tollat is vágnom meg jó fekete téntát csinálnom, hogy a folytatás is szép legyen s az egész inventarium legyen díszére e nevezetes albumnak, mit még tisztelendő Apáczai professor uram ajándékozott volt kicsiny scholánkunknak. Igaz, jómagam csak amolyan ferialis bibliothecarius vagyok, ki Vásárhelyi contrascriba uram kérésére nyaratszaka lajstromozom a könyveket egy kis alumniaért, de a könyveket nagyon szeretem, noha a tanulásban nem verem le a hámfát.

Megszerettem ezt a boltra vett emeleti termet a könyves polcokkal meg ládákkal, s ha összevetem az unitaria schola thecajával, nem sokkal marad el attól, sőt a paterek monostori residentiajába menekített bibliotheca régebbi ugyan, de nem értékesebb.

Anno Christi 1668 die 6ta Augusti

Immár jól haladtam a múlt héten az in quarto könyvek összeírásával, itt is az auctoroknak a nevét írtam fel meg a titulusokat rövidítve. Jó sok anglus könyv került a kezembe, meg akarván érdemelni az alumnumot mindegyik auctorát följegyeztem, sokuknak a címét is kibetűztem, hátha örül majd valamely olvasó. Gondolom, olyan praedicatorok legatumából kerülhettek ezek ide, akik meglátogatták Oxoniumot s legalább az olvasott szöveget megértették. Olyan anglus bibliára is bukkantam, ahol Pál apostol egyik epistolájának első részébe a sorok alá bemásolta az olvasó a latin versiót is. Nyilván néma mesterként használta a szentírást.

Nem sokan fogják forgatni az anglus könyveket, noha dictionarium anglico-latinum is van bibliothecánkban, de az a szomorú, hogy a deákság a jó latin theologusokat is kevésbé olvassa. Botcsinálta thecariusként biztatom én a collegáimat a studiumokban való elmélyedésre, de olyan vagyok, mint aki pusztá malomban hegedül, intéseimet kevesen fogadják. Igaz, akik academiákra szándékoznak menni, azok szorgalmasabban ismerkednek az auctorokkal.

Die 17^a Augusti

Az in octavo könyveknél járok már, a jó nyári napon kinyitottam az ónkarikás nagy toronyablakot, a teremben pedig a pictor kezdette festeni a falakat, ahogy a skizzeit mutatta, lesz Minerva, kakas, bagoly, Tolnai professor uram pedig most írja a latin sententiákat.

Gyakran elképzelem a jövőndőt, milyen sorsot szán a kegyelmes Isten a mi orthodoxa ecclesiáinknak s a scholáinknak. Az Academicum Collegium kicsi kolosvári interludium után immár megtelepedett Nagyenyeden s a bibliothecájukat is rendbe szedték. Debrecenben és Patakon ugyancsak inventálták a collegium könyveit s ha ezeket egybevetjük, bizony nem kicsi tárháza gyűlt a tudományoknak, csak legyen, ki használja. Ha nagyobb körben tekintünk szét, Brassóban a lutherana schola thecájában díszes régi manuscriptumok vannak a mostani német s latin auctorok mellett, inventariumot meg többet is csináltak. Itt közelebb a monostori paterek őrzik s gyarapítják a könyvesházukat, amint egyszer bétekinthetem a collectiojokba, igen szép compactiójú köteteik vannak.

Talán akad valaki a messzi jövőndőben, aki e sok lajstromból megkísérel feliskizzelni azt a könyves universumot, amit itt Europa keleti határinál öszvegyűjtöttek a különféle confessiók, scholák, professorok és praedicatorok. Ne felejtsük ki a sorból az academiákon megfordult nagyurakat sem, az olvasó nagyasszonyokat se, Gábrriel fejedelem pedig egyenesen Budáról szándékozott volt megszerezni ama nagyhírű Bibliotheca Corviniana maradványait. A jövőndőbéli tudós bizonyára számot vet majd sorsunk megpróbáltatásaival s ahhoz képest ítéli meg tudománybéli hajlandóságainkat. Fohászkodom is a nagykegyelmű Istenhez, hogy e jövőndőbéli inventarium-visgáló legyen egyúttal jó beszédű professor is, aki hasznosan okítja majd discipulusait a könyvesházak megbecsülésére. De most folytatam a...”

Közlésünket a hagyományos könyvajánlással rekesztjük be:

Clarissimo ac eruditissimo Domino, doctissimo domino bibliothecario Stephano Monok septuagenario in signum syncerae amicitiae dono dedit

Gabriel Sipos